

บันทึก

เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖
(สิ่งก่อสร้างที่ใช้ไม้ไผ่ทำเป็นแพผูกติดกันและใช้ไม้ทำเป็นพื้นวางอยู่บนแพ
การเคลื่อนที่ใช้เรือลากจูง เป็น “เรือ” “แพ” หรือ “แพคนอยู่”
ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ)

กรมเจ้าท่าได้มีหนังสือ ที่ คค ๐๕๐๑/๗๖๔๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๒๙ ถึง
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยปรากฏว่าในบริเวณอ่างเก็บน้ำศรีนครินทร์
จังหวัดกาญจนบุรี ได้มีผู้สร้างเรือและแพ กับทำเป็นร้านอาหารอยู่ข้างบนเรือและแพแล้วใช้
บรรทุกผู้โดยสารเดินทางไปท่องเที่ยวตามที่ต่าง ๆ ในอ่างเก็บน้ำ ตามลักษณะรูปถ่ายประกอบที่ส่ง
มาด้วย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและหามาตรการเพื่อควบคุมในเรื่องการเดินเรือและการทิ้งสิ่งปฏิกูล
ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ กรมเจ้าท่าจึงได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่คณะหนึ่งให้
เดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรือและแพดังกล่าวแล้วได้รับรายงานว่าเรือและแพ
ดังกล่าวมี ๓ ลักษณะ คือ

๑. ลักษณะสภาพเป็นเรือโดยสมบูรณ์ โดยมีรูปร่างตัวเรือทำด้วยเหล็กมี
เครื่องยนต์ขับเคลื่อนได้เช่นเรือโดยสารทั่ว ๆ ไป

๒. ลักษณะสภาพเป็นรูปพอนทูล โดยใช้ไม้เป็นพื้นวางอยู่บนพอนทูลการ
เคลื่อนที่ใช้เรือลากจูง

๓. ลักษณะสภาพใช้ไม้ไผ่ทำเป็นแพผูกติดกัน แล้วใช้ไม้ทำเป็นพื้นวางอยู่บนแพ
การเคลื่อนที่ใช้เรือลากจูง

ทั้ง ๓ ลักษณะใช้ทำเป็นร้านอาหารอยู่ข้างบน ซึ่งสามารถบรรทุกคนได้ตั้งแต่
๒๐-๘๐ คน แล้วแต่ขนาดเล็กใหญ่

กรมเจ้าท่าได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามลักษณะที่ ๑ และ ๒ มีสภาพเป็นเรือตาม
พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ แต่ตามลักษณะที่ ๓ มีความเห็นแยกออกเป็น ๓ ฝ่าย
คือ

๑. กองตรวจการขนส่งทางน้ำมีความเห็นว่า แพตามลักษณะที่ ๓ เป็น “เรือ” ตาม
ความหมายของคำว่า “เรือ” ในพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ

๒. กองตรวจเรือมีความเห็นว่า แพตามลักษณะที่ ๓ เป็น “แพคนอยู่” ตาม
พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ เพราะลักษณะโครงสร้างไม่ใช่เรือไม่มีระวางบรรทุก
จึงไม่สามารถคำนวณออกมาได้ว่ากีดตันกรอส ตันเน็ต และการควบคุมก็เป็นการยากเพราะเป็น
สิ่งที่ไม่ถาวร

๓. ฝ่ายกฎหมายมีความเห็นว่า แพในลักษณะที่ ๓ เป็น “เรือ” ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ และอาจเข้าลักษณะของ “แพ” ตามมาตรา ๔๖ ทวิ^๑ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๐ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕ เพราะตามมาตราดังกล่าวได้ระบุถึงอ่างเก็บน้ำไว้ด้วย จึงทำให้มองเห็นว่าอาจจะบัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้บังคับกับแพในลักษณะที่ ๓ ด้วย

โดยที่ปัญหานี้เป็นปัญหาในด้านกฎหมาย จึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาว่า แพในลักษณะที่ ๓ เข้าลักษณะใดในพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว ประกอบกับคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงคมนาคม (กรมเจ้าท่า) แล้ว มีความเห็นว่า การที่จะพิจารณาว่าสิ่งก่อสร้างใดเป็น “เรือ” “แพ” หรือ “แพคนอยู่” นั้น นอกจากจะต้องพิจารณาจากคำนิยามตามกฎหมายแล้ว ยังต้องพิจารณาจากลักษณะโครงสร้างโดยทั่วไปของสิ่งก่อสร้างนั้นประกอบด้วย

มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้นิยามคำว่า “เรือ” “แพ” และ “แพคนอยู่”^๒ ไว้แตกต่างกัน โดยมุ่งถึงลักษณะตลอดจน

๑มาตรา ๔๖ ทวิ ให้เจ้าท่ามีอำนาจสั่งห้ามใช้และให้แก้ไขท่ารับส่งคนโดยสาร ท่ารับส่งสินค้า ท่าเทียบเรือและแพในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบอันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยซึ่งมีสภาพไม่ปลอดภัยในการใช้ หรืออาจเกิดอันตรายแก่ประชาชนหรือแก่การเดินเรือ โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบเป็นหนังสือ ในกรณีที่ไม่ปรากฏตัวเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้ปิดคำสั่งไว้ ณ ท่ารับส่งคนโดยสาร ท่ารับส่งสินค้า ท่าเทียบเรือหรือแพนั้น และให้ถือว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับคำสั่งนั้นแล้ว

เจ้าของหรือผู้ครอบครองซึ่งได้รับคำสั่งจากเจ้าท่าตามความในวรรคหนึ่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง คำชี้ขาดของรัฐมนตรีเป็นที่สุด แต่ในระหว่างที่รัฐมนตรียังมีได้ชี้ขาด คำสั่งห้ามใช้นั้นมีผลบังคับได้ ในกรณีไม่มีอุทธรณ์คำสั่ง หรือมีอุทธรณ์แต่รัฐมนตรีสั่งให้ยกอุทธรณ์ และเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในเวลาที่เจ้าท่ากำหนดหรือภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้เจ้าท่ามีอำนาจจัดการแก้ไขให้เป็นไปตามคำสั่ง โดยคิดค่าใช้จ่ายจากเจ้าของหรือผู้ครอบครอง

เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้แก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้วให้เจ้าท่าเพิกถอนคำสั่งห้ามใช้ ในกรณีที่เจ้าท่าจัดการแก้ไขเอง จะรอการเพิกถอนคำสั่งห้ามใช้ไว้นานกว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองจะชำระค่าใช้จ่ายให้เจ้าท่าก็ได้

เจ้าของหรือผู้ครอบครองคนใดใช้เองหรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้ท่ารับส่งคนโดยสาร ท่ารับส่งสินค้า ท่าเทียบเรือหรือแพ ซึ่งเจ้าท่ามีคำสั่งห้ามใช้และยังไม่ได้เพิกถอนคำสั่งนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

๒มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“เรือ” หมายความว่า ยานพาหนะทางน้ำทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้เพื่อบรรทุกผู้โดยสาร โดยสาร ลากจูง ดัน ยก ขุดหรือลอก รวมทั้งยานพาหนะอย่างอื่นที่สามารถใช้น้ำได้ ทำนองเดียวกัน

วัตถุประสงค์ในการใช้ว่าใช้เป็นยานพาหนะทางน้ำหรือไม่เป็นสำคัญ คำว่า “เรือ” นั้น ตามคำนิยามแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวจะต้องเป็นยานพาหนะทางน้ำที่ใช้เพื่อบรรทุก ลำเลียง โดยสาร ลาก จูง ดัน ยก ชูหรือล่อกร รวมทั้งยานพาหนะอย่างอื่นที่สามารถใช้น้ำได้ทำนองเดียวกัน ส่วนลักษณะโครงสร้างของเรือนั้นจะต้องมีความกว้าง ความยาวและความลึก พอจะนำมาคำนวณระวางบรรทุกเป็นตันกรอสหรือตันเนท เพื่อประโยชน์ในการจดทะเบียนเรือได้ ส่วนคำว่า “แพ” นั้น พระราชบัญญัตินี้มิได้ให้คำนิยามไว้โดยตรงว่าหมายถึงสิ่งใด แต่ให้หมายความรวมถึงโป๊ะ อู่ลอย และสิ่งลอยน้ำอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ส่วน “แพคนอยู่” นั้น พระราชบัญญัตินี้ได้ให้นิยามให้หมายความถึง “เรือน” ที่ปลูกอยู่บนแพและลอยอยู่ในแม่น้ำหรือลำคลองเท่านั้น

สิ่งก่อสร้างในลักษณะที่ ๓ ตามปัญหาที่หารือมานั้น เมื่อพิจารณาถึงลักษณะสภาพของโครงสร้างตามที่แจ้งมาว่า ไซไม้ไผ่ทำเป็นแพผูกติดกัน แล้วใช้ไม้ทำเป็นพื้นวางอยู่บนแพแล้ว จะเห็นได้ว่าไม่มีลักษณะเป็นเรือ เพราะไม่มีลักษณะเป็นยานพาหนะที่จะรับจดทะเบียนเป็นเรือได้ตามกฎหมาย แต่มีลักษณะเป็น “แพ” ชนิดหนึ่งตามคำนิยามในมาตรา ๓^๓ ดังกล่าวข้างต้น แต่อย่างไรก็ดี แพดังกล่าวไม่มีลักษณะเป็นแพคนอยู่ เพราะมิได้ใช้เพื่ออยู่อาศัยและไม่ได้จอดอยู่ประจำที่เช่นเดียวกับแพคนอยู่โดยทั่วไป

สำหรับมาตรการในการควบคุมแพดังกล่าวในเรื่องการเดินเรือนั้นมาตรา ๔๖ ทวิ^๔ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ได้ให้อำนาจเจ้าท่าในการควบคุมแพในอ่างเก็บน้ำ โดยการสั่งห้ามใช้หรือให้แก้ไขแพดังกล่าว ในกรณีที่มีสภาพไม่ปลอดภัยในการใช้ หรืออาจเกิดอันตรายแก่ประชาชนหรือแก่การเดินเรืออยู่แล้ว ส่วนมาตรการในการควบคุมการทิ้งสิ่งปฏิกูลนั้น มาตรา ๑๑๙^๕ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยฯ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๐ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ก็บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูลใด ๆ ลงในอ่างเก็บน้ำอันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื่นเขินหรือตกตะกอน หรือทำให้อ่างเก็บน้ำอันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันสกปรกเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตหรือเป็นอันตรายแก่การเดินเรือ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่าอยู่แล้วเช่นเดียวกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

“แพ” หมายความว่า รวมตลอดถึงโป๊ะ อู่ลอย และสิ่งลอยน้ำอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

“แพคนอยู่” หมายความว่า เรือนที่ปลูกอยู่บนแพ และลอยอยู่ในแม่น้ำหรือลำคลอง

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

^๔โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

^๕มาตรา ๑๑๙ ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หิน กรวด ทราช ดิน โคลน อับเฉาสสิ่งของหรือสิ่งปฏิกูลใด ๆ รวมทั้งน้ำมันและเคมีภัณฑ์ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย อันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื่นเขิน หรือตกตะกอน หรือทำให้น้ำลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยสกปรกเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตหรือเป็นอันตรายแก่การเดินเรือ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า ผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาทและต้องชดใช้เงินค่าใช้จ่ายที่เจ้าท่าต้องเสียในการขจัดสิ่งเหล่านั้นด้วย

ดังนั้น จึงไม่จำเป็นที่จะต้องให้จดทะเบียนเป็นเรือเสียก่อน เพราะสามารถควบคุมในเรื่องเหล่านี้
ได้อยู่แล้ว

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์
(นายอมร จันทรสมบูรณ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มีนาคม ๒๕๓๐